

Dato
10.05.21

Vår Referanse
2020/8

Saksbehandler
Nina N. Hermansen

Protokoll 3/2021

Tariffnemndas vedtak av 10. mai 2020 om fortsatt delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge 2020-2022

Innledning

Saken gjelder videreføring av delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge. Det vises til forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge av 11. oktober 2018 nr. 1684.

Tariffnemnda mottok til behandling LOs begjæring av 23. oktober 2020 om fortsatt allmenngjøring av tariffavtaler for byggeplasser i Norge. Nemnda besluttet å sende saken på høring. Høringsfristen ble satt til 26. februar 2021.

Tariffnemnda mottok fra LO et tillegg til begjæringen datert 23. april 2021 med reviderte satser fra mellomoppgjøret 2021 i tråd med protokoll datert 19. april 2021 mellom Fellesforbundet og BNL.

Begjæringen

I begjæringen viser LO til at norsk byggebransje stadig preges av betydelig innslag av utenlandsk arbeidskraft, der de fleste rekrutteres fra EU-land i Øst-Europa. De viser til notat datert 19.10.2020 fra Fafo v/Bård Jordfal om «Lønnsfordeling i allmenngjorte bransjer», hvor det fremgår at 40 prosent av de registrerte lønnstakerne i manuelle yrker i bygg hadde utenlandsk bakgrunn. Statistikk fra Skatteetaten viser at det i løpet av 2019 var registrert 10 666 utsendte arbeidstakere i byggebransjen. Det er også en betydelig sysselsetting via bemanningsforetak som ikke inngår i disse tallene. LO fremholder at det her er en svært høy andel utenlandske arbeidstakere, og at det kan forventes at lønnsnivået blant disse generelt ligger lavere.

Det fremholdes fra LO at partene i næringen deler en sterk bekymring over situasjonen når det gjelder useriøsitet, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i byggebransjen. De tverretatlige akrimisentrene retter mye av sin innsats mot bygg, og det rapporteres om at omfanget av kriminalitet fortsatt er omfattende. Arbeidslivskriminaliteten er ikke nødvendigvis knyttet til arbeidsinnvandringen, men etatene som arbeider mot arbeidslivskriminalitet erfarer at arbeidsinnvandrere er mer utsatte enn norske arbeidstakere ved at de ofte er villige til å akseptere svært dårlige lønns- og arbeidsvilkår.

LO fremholder at allmenngjøring har blitt et svært viktig virkemiddel for å motvirke sosial dumping i bygg, og tidligere evalueringer har dokumentert at forskriftene har bidratt sterkt til å motvirke lønnsdumping og uheldig konkurransevridding i bransjen. I begjæringen viser LO videre til at Arbeidstilsynet har utarbeidet et notat som gjennomgår tilsyn med virksomhetenes etterlevelse av allmenngjøringen innen byggområdet i perioden 2018 til oktober 2020. Det fremholdes at statistikken viser at det fortsatt er betydelig brudd på regelverket, både hva gjelder lønn, kost og losji.

Høringsrunden

Utkast til forskrift etter LOs begjæring om fortsatt allmenngjøring ble sendt på høring den 8. desember 2020 med svarfrist 26. februar 2021. LO hadde ingen merknader utover det som er anført i begjæringen.

Akademikerne støtter begjæringen av fortsatt allmenngjøring av tariffavtaler i Norge.

Arbeidstilsynet mener det fortsatt er viktig med allmenngjøring på dette område og har ingen merknader eller tilføyelser til det som fremgår i høringsbrevet. Allmenngjøring er et viktig virkemiddel for å motvirke useriøsitet i byggebransjen, og forskrift om allmenngjøring bidrar til å motvirke lønnsdumping og uheldig konkurransevridding i bransjen. Arbeidstilsynet avdekker fortsatt brudd på regelverket når dette kontrolleres.

Byggenæringens Landsforening (BNL) støtter en videreføring av allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i samsvar med utkast til ny forskrift og anser fortsatt allmenngjøring av byggefagsoverenskomsten som et viktig og nødvendig virkemiddel i kampen mot useriøsitet i byggenæringen. BNL fremhever følgende:

Allmenngjøring av minstelønn og bestemmelsene om dekning av utgifter til reise, kost og losji i tariffavtalene er et sentralt virkemiddel for å sikre at bedriftene konkurrerer på like vilkår. Det er et av formålene med allmenngjøring å hindre konkurransevridding til ulempe for det norske markedet, jf. lov om allmenngjøring § 1. Mange av våre bedrifter opplever å bli utkonkurrert av useriøse bedrifter. På denne bakgrunn anser vi det av stor samfunnsmessig betydning at allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser videreføres med samme utforming som tidligere.

NHO påpeker innledningsvis at de er opptatt av ordnende arbeidsforhold og at en allmenngjøring innen rammene av allmenngjøringsloven, herunder Norges EØS-rettslige forpliktelser, i enkelte tilfeller kan være et hensiktsmessig virkemiddel. Allmenngjøringsloven stiller krav til dokumentasjon for at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som er samlet sett dårligere enn gjeldende tariffavtale mv, jf. § 5. NHO fremhever følgende:

Tariffnemnda har en fakultativ adgang til å beslutte allmenngjøring, noe som innebærer at nemnda må vurdere behovet for allmenngjøring og forholdsmessigheten av det enkelte vedtak sett i forhold til den foreliggende dokumentasjonen. NHO er klar over at det i deler av byggebransjen fortsatt er utfordringer som antakelig gir grunnlag for fortsatt allmenngjøring. Tariffnemnda må under enhver omstendighet, på selvstendig grunnlag, foreta en grundig vurdering av om vilkårene for videre allmenngjøring er oppfylt ut fra den dokumentasjon som foreligger.

Petroleumstilsynet mener at det er behov for at Tariffnemnda i vedtaket, dersom allmenngjøring blir videreført, også fastslår allmenngjøringsforskriftens virkeområde på landanlegg. Dette er også tariffpartenes konklusjon og løsning for spørsmålet om hvorvidt den allmenngjorte tariffavtalen gjelder for personell i ubundne bedrifter som utfører samme arbeid som de arbeidstakerne som er overført til Industriooverenskomsten. Dersom det treffes nytt vedtak om videreføring ber Petroleumstilsynet om at Tariffnemnda avklarer hva en skal legge til grunn for en ubundet bedrift som utfører oppdrag på et petroleumsanlegg. Vil allmenngjort tariffavtale for byggeplasser i Norge gjelde for entreprisen/oppdraget knyttet til bransjesegmentet bygg- og anleggsvirksomhet? Og vil da også ISO-personell hos den ubundne bedrift omfattes av den allmenngjorte tariffavtale? Motsetningsvis dersom oppdraget er knyttet til verfts-/petroleumsvirksomheter vil ingen av de ansatte i bedriften være omfattet av allmenngjort tariffavtale, heller ikke ISO-personell?

Spekter er prinsipielt uenig i omfanget av allmenngjøring som i dag brukes og den praksis som nå synes å være etablert, der tidligere allmenngjøringsvedtak nærmest automatisk videreføres uten en grundig ny vurdering av om det fortsatt er grunnlag for allmenngjøring for en ny tariffperiode. Spekter fremhever følgende:

Allmenngjøring er et kraftig myndighetsinngrep og må derfor etter Spekters oppfatning kun brukes der det klart er dokumentert at lønns- og arbeidsvilkårene ligger vesentlig under det som må anses som sosialt akseptabelt i Norge. Dersom Tariffnemnda likevel finner å ville videreføre allmenngjøringen vil Spekter uttale at vi er skeptiske til at det allmenngjøres andre bestemmelser enn minstelønnsbestemmelser. Vi har ingen merknader til at minstelønnsatsene justeres i tråd med resultatet fra overenskomstrevisjonen 2020.

Stein Evju har bemerkninger til ordlyden i utkast til forskrift § 6 om «Utgifter til reise, kost og losji» og sammenhengen med det nye utsendingsdirektiv. Han gir en oppklaring av hvordan direktivet skal forstås og har forslag til en ny ordlyd i forskriften. Han peker på at det riktige vil være å erstatte «hjemmet» og «sitt hjemsted» med «arbeidstakerens ordinære arbeidssted i vertsstaten» eller en annen formulering som gir tydelig uttrykk for en slik forståelse. Det avsluttende «ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt» i første ledd må tas ut. Ny bokstav i) jfr. annet ledd i artikkel 3 nr. 1 gir ikke grunnlag for en slik begrensning for reiser i vertsstaten.

Evju peker bemerkning videre at forskriftens § 6 bare pålegger en «avtaleplikt», ikke konkretiserte betalingsplikter, og at det da kan spørres om bestemmelsen er egnet til å ivareta det likebehandlingsprinsippet som nytt første ledd i direktivets artikkel 3 nr. 1 gir uttrykk for.

Justis- og beredskapsdepartementet og **Utenriksdepartementet** har ingen merknader.

Tariffnemnda innhentet i forkant av behandlingen statistikker fra SSB over lønnsnivået i bransjene som var begjært allmenngjort.

Tariffnemndas vurderinger

Tariffnemnda finner ut fra en samlet vurdering av dokumentasjonen at vilkårene for allmenngjøring er til stede.

Tariffnemnda har særlig lagt vekt på lønnsstatistikken fra SSB. Det er store forskjeller på lønnsnivået til norske og utenlandske arbeidstakere. En stor andel av de utenlandske arbeidstakerne ligger i lønn rundt allmenngjøringsnivå og det er få som har lavere enn allmenngjort lønn. Det viser at forskriften har reell betydning, og at det er sannsynlig at lønningene vil falle dersom allmenngjøringen fjernes. Nemnda viser videre til at Arbeidstilsynet i perioden 2018 til september 2020 gjennomførte over 2000 tilsyn i bransjen og fant avvik knyttet til allmenngjøringsreglene i 23 prosent av tilfellene. Tariffnemnda har også vektlagt at partene i bransjen støtter opp om fortsatt allmenngjøring av tariffavtalen.

Det er av Petroleumstilsynet reist spørsmål om forskriftens virkeområde. Tariffnemnda viser til vurderingene i vedtaket av 23. september 2016 som fortsatt gjør seg gjeldende, og gjør ingen endringer i forskriften.

Når det gjelder ordlyden i forskriften § 6 «Utgifter til reise, kost og losji» viser nemnda til vurderingene i vedtaket av 11. oktober 2018 som fortsatt gjør seg gjeldende. Nemnda har på dette punktet lagt vekt på at forskriftens ordlyd skal samsvare med tariffreguleringen.

Tariffnemnda viderefører forskriften med de reviderte satsene fra mellomoppgjøret 2021.

Tariffnemndas vedtak

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. har Tariffnemnda truffet vedtak om videreføring av allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge, og fastsatt ny forskrift.

Tariffnemndas vedtak innebærer at forskriften om delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge videreføres med justerte lønnsatser.

Oslo, 10. mai 2021

Terese Smith Ulseth
Steinar Holden
Giuditta Cordero-Moss
Andreas van den Heuvel
Kurt Weltzien

Forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge

Hjemmel: Fastsatt av Tariffnemnda 10. mai 2021 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 5.

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Denne forskriften er fastsatt på grunnlag av Fellesoverenskomsten for byggfag (FOB) 2020–2022 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og Byggenæringens Landsforening på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Fellesforbundet på den annen side.

§ 2. Hvem forskriften gjelder for

Forskriften gjelder for faglærte og ufaglærte arbeidstakere som utfører bygningsarbeid på byggeplasser.

Med faglært arbeidstaker menes en arbeidstaker med offentlig godkjent fag- eller svennebrev eller tilsvarende kompetanse som formelt kan likestilles med fag- eller svennebrev innenfor det fagfelt arbeidstaker utfører arbeid. Ufaglært arbeidstaker har ikke fag- eller svennebrev.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger og personer på arbeidsmarkedstiltak.

§ 3. Virksomhetens ansvar

Virksomhet som utfører arbeidsoppdrag i samsvar med § 2 har ansvar for at bestemmelsene i denne forskriften gjennomføres. Ansvar et gjelder for arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 4. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører bygningsarbeid, jf. § 2, skal minst ha en lønn per time på:

a)	For fagarbeider:	kr 220,00
b)	For ufaglærte uten bransjeerfaring:	kr 198,30
	For ufaglærte med minst ett års bransjeerfaring:	kr 206,50
c)	For arbeidstakere under 18 år:	kr 132,90

§ 5. Regulering av lønn i forskriftens virketid

Tariffnemnda kan endre satsene i § 4 som følge av tariffrevisjoner.

§ 6. Utgifter til reise, kost og losji

For arbeidsoppdrag hvor overnatting utenfor hjemmet er nødvendig, skal arbeidsgiver etter nærmere avtale dekke nødvendige reiseutgifter ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt.

Før arbeidsgiver sender arbeidstaker på oppdrag utenfor sitt hjemsted, skal det være avtalt ordninger vedrørende kost og losji. Arbeidsgiver skal som hovedregel sørge for kost og losji, men fast diettsats, betaling etter regning, e.l. kan avtales.

§ 7. Arbeidstøy

Arbeidsgiver holder nødvendig arbeidstøy og vernefottøy tilpasset årstiden og arbeidsplassen.

Kap. III. Fravikelighet m.m.

§ 8. Fravikelighet

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår i henhold til avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden m.m.

§ 9. Ikrafttreden, opphør og endringer

Forskriften trer i kraft 1. juli 2021.

Forskriften gjelder inntil Tariffnemnda treffer nytt vedtak. Forskriften opphører likevel å gjelde dersom partene i tariffavtalen ikke har krevet nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Forskrift 11. oktober 2018 nr. 1684 om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge oppheves samtidig med ikrafttredelse av denne forskrift.